

CONSIDERAȚII PRIVIND LIMITELE APLICĂRII LEGII NAȚIONALE ÎN MATERIA STATUTULUI ORGANIC AL PERSOANEI JURIDICE

Valeriu BABĂRĂ

Persoanele juridice sunt supuse, în ceea ce privește anumite aspecte ale existenței și funcționării sale, legii naționale (*lex societatis* este *lex nationalis*), care potrivit art.1596 alin.(1) din Codul civil se consideră legea statului pe al cărui teritoriu aceasta este constituită. Astfel, toate problemele care sunt guvernate de legea națională formează statutul organic al persoanei juridice. În altă ordine de idei, orice persoană juridică are un statut organic, care este reglementat de legea sa națională. Rezultă că domeniul de aplicare al legii naționale este determinat de statutul organic.

Determinarea conținutului statutului organic este o problemă de calificare. În această privință, dreptul conflictual al Republicii Moldova operează o calificare analitică a acestei noțiuni, menționând elementele sale componente. În conformitate cu prevederile art.1596 alin.(2) din Codul civil, legea națională a persoanei juridice determină, în special:

- a) statutul persoanei juridice;
- b) forma juridică de organizare;
- c) exigențele pentru denumirea ei;
- d) temeiurile de creare și încetare a activității ei;
- e) condițiile de reorganizare a acesteia, inclusiv succesiunea în drepturi;
- f) conținutul capacității ei civile;
- g) modul acesteia de dobândire a drepturilor civile și de asumare a obligațiilor civile;
- h) raporturile din interiorul ei, inclusiv raporturile cu participanții;
- i) răspunderea ei.

Prin urmare, de principiu, o persoană juridică străină, care desfășoară activități în Republica Moldova va fi cărmuită, referitor la aspectele enumerate de art.1596 alin.(2), de legea sa națională.

În această ordine de idei, se impune precizarea că modul în care se exprimă articolul menționat sugerează că enumerarea este doar enunțiativă, iar nu limitativă. Autoritățile care aplică legea au libertatea aprecierii, în concret, de la caz la caz, dacă o anumită problemă, instituție sau situație juridică aparține sau nu statutului organic. Se recomandă [2, p.972] ca această apreciere să se facă din perspectiva necesității de a se recunoaște statutului organic domeniul cel mai întins posibil, în scopul asigurării unei cât mai mari unități de regim juridic. Statutul organic trebuie să cuprindă toate acele aspecte, a căror reglementare necesită o mai mare stabilitate.

Principiul potrivit căruia statutul organic al persoanei juridice este guvernat de legea națională este prevăzut de art.1596 din Codul civil.

Dispoziția cuprinsă în alin.(1) al acestui articol este o normă conflictuală de drept comun (*lex nationalis*) ce soluționează conflictul de legi în materia statutului organic al persoanei juridice în raporturi cu element de extraneitate. Litigiul dintre legea națională și legea străină ce s-ar declara competentă să joace rolul de *lex causae*, cauza fiind statutul organic, este soluționat de norma conflictuală de drept internațional privat a Republicii Moldova în favoarea legii naționale.

Însă în practică pot exista situații referitor la unele instituții care simultan aparțin atât statutului organic, cât și altor materii, reglementate de norme conflictuale speciale:

a) În materia contractelor legea competentă pentru reglementarea condițiilor de fond și efectele contractelor (*lex contractus*) se poate prezenta sub două forme:

– *lex voluntatis*, adică legea aleasă de părți în temeiul autonomiei de voință, în sensul art.1610 alin.(1) din Codul civil, potrivit căruia contractul este guvernat de legea aleasă prin consens de părți;

– legea determinată prin localizarea obiectivă a contractului, pe baza normelor juridice ale forului, în lipsa lui *lex voluntatis*, adică în situația în care părțile nu au ales legea aplicabilă contractului, sarcina de a proceda la localizarea obiectivă a contractului îi revine organului de jurisdicție (instanța de judecată sau de arbitraj). În acest sens, art.1611 alin.(1) din Codul civil prevede că, în lipsa unui consens între părți asupra legii aplicabile contractului, se aplică legea statului cu care contractul prezintă cele mai strânse legături, iar în continuare prevederea menționată califică noțiunea de „legăturile cele mai strânse”, stabilind că se consideră că există astfel de legături cu legea statului în care debitorul prestației, la momentul încheierii contractului, își are domiciliul, reședința sau este înregistrat în calitate de persoană juridică. În ceea ce privește textul de lege menționat, considerăm că formularea corectă ar fi „debitorul prestației caracteristice”, și nu „debitorul prestației”, prin prestație caracteristică înțelegându-se prestația pentru care este datorată plata, de exemplu prețul la contractul de vânzare-cumpărare [1, p.70].

b) În materia faptelor juridice ilicite legea aplicabilă potrivit art.1615 alin.(1) din Codul civil este legea statului unde s-a produs faptul cauzator de prejudiciu. Totodată, alin.(3) al aceluiași articol stabilește că, în cazul în care toate sau o parte din consecințele cauzatoare de prejudicii se produc pe teritoriul unui alt stat decât cel în care a avut loc delictul, reparației corelative se aplică legea acestui stat.

c) În materia statutului real legea aplicabilă este legea țării pe al cărui teritoriu se află bunul, în sensul art.1601 alin.(1) din Codul civil.

Așadar, în materiile menționate există norme care trimit la alte legi decât cea națională.

În astfel de situații, ne aflăm în prezența unui conflict între normele conflictuale, pe de o parte, între norma conflictuală care trimite la legea națională și norma conflictuală care trimite la o altă lege decât cea națională, iar pe de altă parte, între legea națională și legea străină, acesta din urmă reprezentând un conflict de legi.

În cazul în care competența legii naționale este înlăturată, declarându-se competența legii străine, putem vorbi despre o limitare a aplicării legii naționale, care reprezintă o excepție de la principiul guvernării statutului organic de către legea națională.

În ceea ce privește soluționarea acestor două conflicte și determinarea legii aplicabile (legea națională sau legea străină), în prealabil trebuie efectuată calificarea noțiunii din conținutul normei conflictuale, care este o calificare primară operabilă în conformitate cu *lex fori*.

Referințe:

1. BĂIEȘU, A. *Contractele comerciale internaționale*, Chișinău: CEP USM, 2007. 333 p. ISBN 9789975701884.
2. LOUSSOUARN, Y., BOURREL, P. *Droit international privé*, Paris: Dalloz, 1988. 1004 p. ISBN 9782247009459.